

УДК 130.2

DOI: 10.26565/2306-6687-2021-63-08

Тагліна Юлія Сергіївна

кандидат філософських наук, доцент кафедри теорії культури і філософії науки,
філософський факультет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
Каразіна,
61022, м. Харків, ХНУ імені В.Н. Каразіна, пл.
Свободи, 6, ауд.242,
E-mail: j.s.taglina@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4961-6282

Кутенко Олександра Сергіївна

аспірант кафедри теорії культури і філософії науки,
магістр культурології Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна,
арт-менеджерка Центру сучасного мистецтва
«СрміловЦентр»
61022, м. Харків, ХНУ імені В.Н. Каразіна, пл.
Свободи, 6, ауд.242
E-mail: kutenkoleksandra@gmail.com

РОЛЬ ПРИНЦИПУ КУРАТОРСТВА В КУЛЬТУРІ СУЧАСНОСТІ

У статті аналізується феномен «принципу кураторства» в історично-філософському розвитку. У світі, який наразі перевантажений великими обсягами інформації, важливим стає не просто доступ до інформації, а можливість зорієнтуватись в ній. Питання критичної рефлексії, вибору, інтерпретації в інформаційному просторі набувають великої значущості. Саме для їх реалізації пропонується використання принципу кураторства. Автори розглядають історію виникнення понять «куратор» та «кураторство», розмежування особливостей кураторського принципу та розбіжності у сенсах та розумінні принципу кураторства.

Розглянувши історію трансформації понять «куратор» та «кураторство», проаналізувавши їх використання в різних сферах діяльності, автори приходять до висновку, що з часом змінюється сенсова складова фігури куратора. Якщо першопочаткові конотації обмежувалися поглядом на куратора як зберігача та доглядача колекцій, то у сучасному розумінні куратор сам є творчим суб'єктом. Тож інтерпретація творів мистецтва суттєво залежить від творчої діяльності куратора та простору, який він створює для презентації. Сучасну практику кураторства слід розуміти як нещодавно сформоване поле діяльності, яке докорінно відрізняється від попередніх йому форм кураторства. В XXI столітті принцип кураторства стає універсальним та необхідним методом презентації відібраної та впорядкованої інформації, яка має на меті вирішення поставленої проблеми. Саме куратори в добу інформаційного перенавантаження працюють з цим потоком інформації: обробляють його, систематизують, впорядковують, концептуалізують та презентують публіці, стаючи при цьому ліквідаторами проблеми інформаційного перенасичення.

В статті висувається гіпотеза для подальшої філософської рефлексії: кураторський принцип є необхідною складовою для організації простору презентації культурного архіву.

Ключові слова: кураторство, культурний архів, візуальне мистецтво.

Tahlina Yuliia S.

PhD in philosophy, associate professor of the
Department of Philosophy
V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv
Ukraine
6, Svobody sq, Kharkiv, 61022, Ukraine
E-mail: j.s.taglina@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4961-6282

Kutenko Oleksandra S.

PhD candidate of the Department of Theory of Culture
and Philosophy of Science,
Master of Culturology

V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv
Ukraine
Art manager of the Center of Contemporary Art
"YermilovCentre"
Address: 6, Svobody sq , Kharkiv, 61022, Ukraine
E-mail: kutenkoleksandra@gmail.com

THE ROLE OF THE PRINCIPLE OF CURATION IN THE CONTEMPORARY CULTURE

The article analyzes phenomenon of the «principle of curation» in historical and philosophical development. In the modern world, overloaded with large volumes of information, it is not just access to information that becomes important, but the ability to navigate it. Problems of critical reflection, choice, interpretation in the information space are gaining in importance. That is exactly why the use of the principle of curation is proposed to implement these processes. The authors consider history of the emergence of the concepts of «curator» and «curatorship», delineation of the features of curatorial principle and differences in meanings and understanding of the principle of curation.

Having considered the history of transformation of these concepts, having analyzed their use in various fields, the authors come to the conclusion that semantic component of the curator changes over time. If initial connotations were limited to the view of the curator as a guardian and caretaker of collections, then in the modern sense curator him/herself is a creative subject. Therefore, the interpretation of works of art essentially depends on the creative activity of the curator and the space that he creates for presentation. Modern practice of curation should be considered as a newly formed field of activity, which is fundamentally different from the forms that preceded it. In the 21st century, the principle of curation is becoming a universal and necessary method of presenting selected and orderly information, which aims to solve the problem. Curators are the ones who work with this flow of information in the era of information overload: they process it, systematize, organize, conceptualize and present it to the public, thus becoming liquidators of the problem of information overload.

The article puts forward a hypothesis for further philosophical reflection: the curatorial principle is a necessary component for organizing the presentation space of a cultural archive.

Keywords: curatorship, cultural archive, visual arts.

Таглина Юлия Сергеевна

кандидат философских наук, доцент кафедры теории культуры и философии науки,
философский факультет
Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина
61022, Харьков, ХНУ имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, ауд.242
E-mail: j.s.taglina@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4961-6282

Кутенко Александра Сергеевна

аспирант кафедры теории культуры и философии науки,
магистр культурологии
Харьковского национального университета имени В.Н. Каразина,
арт-менеджер Центра современного искусства «ЕрмиловЦентр»
61022, Харьков, ХНУ имени В.Н. Каразина, пл. Свободы, 6, ауд.242
E-mail: kutenkoleksandra@gmail.com

РОЛЬ ПРИНЦИПА КУРАТОРСТВА В КУЛЬТУРЕ СОВРЕМЕННОСТИ

В статье анализируется феномен «принципа кураторства» в историко-философском развитии. В мире, который сейчас перегружен большими объемами информации, важным становится не просто доступ к информации, а возможность сориентироваться в ней. Вопросы критической рефлексии, выбора, интерпретации в информационном пространстве приобретают большую значимость. Именно для их реализации предлагается использование принципа кураторства. Авторы рассматривают историю

возникновения понятий «куратор» и «кураторство», разграничения особенностей кураторского принципа и различия в смыслах и понимании принципа кураторства.

Рассмотрев историю трансформации этих понятий, проанализировав их использование в различных сферах деятельности, авторы приходят к выводу, что со временем меняется смысловая составляющая фигуры куратора. Если первоначальные коннотации ограничивались взглядом на куратора как хранителя и смотрителя коллекций, то в современном понимании куратор сам является творческим субъектом. Поэтому интерпретация произведений искусства существенно зависит от творческой деятельности куратора и пространства, которое он создает для презентации. Современную практику кураторства следует понимать как недавно сформированное поле деятельности, которое в корне отличается от предшествующих ему форм. В XXI веке принцип кураторства становится универсальным и необходимым методом презентации отобранной и упорядоченной информации, которая имеет целью решения поставленной проблемы. Именно кураторы в эпоху информационного перегрузки работают с этим потоком информации: обрабатывают его, систематизируют, упорядочивают, концептуализируют и представляют публике, становясь при этом ликвидаторами проблемы информационного перенасыщения.

В статье выдвигается гипотеза для дальнейшей философской рефлексии: кураторский принцип является необходимой составляющей для организации пространства презентации культурного архива.

Ключевые слова: кураторство, культурный архив, визуальное искусство.

Постановка проблеми. Однією з важливих особливостей розвитку суспільства ми можемо вважати вплив науково-технічного прогресу. Розвиток засобів масової комунікації, таких як преса, радіо, телебачення, суттєво впливають на формування інфопростору сучасності, у порівнянні з попередніми періодами. Людство наразі стикається з швидким генеруванням нової інформації та зростанням швидкості передачі цієї інформації. Якщо не так давно, менше, ніж двісті років тому, передача інформації невеликого обсягу могла зайняти декілька днів на короткі відстані та декілька місяців – якщо відстані були великими, то зараз немає обмежень в можливості передавати будь-яку інформацію за мить. Цей процес, вирішуючи одні, створює низку інших проблем. Найцікавішою для нашого дослідження є проблема критичного аналізу маси інформації, яка постійно генерується, фільтрація цієї інформації згідно з визначеними критеріями, та створення на підґрунті цього певного культурного архіву. Ми вважаємо, що у світі культури саме для вирішення цих питань і виникає *принцип кураторства*.

Формулювання мети та завдань дослідження. Отже, однією з умов розвитку кураторства стала необхідність опрацювати той великий обсяг інформації, який людство отримало завдяки розвитку науково-технічного прогресу. Ми вбачаємо своїм завданням схарактеризувати як йде виникнення принципу кураторства, що саме могло бути його першоджерелом, як починалось здійснюватися кураторство та який воно мало історичний розвиток. Оскільки з часом зміст та сенс цього поняття могли змінюватись, ми маємо на *мети* визначити ймовірні розбіжності у розумінні цього принципу та показати – як ці розбіжності впливають на застосування принципу кураторства у культурі сучасності на прикладі створення простору культурного архіву.

Аналіз публікацій, новизна та актуальність теми.

В західній науковій літературі питання кураторства розглядається та вивчається вже не один десяток років, в українських наукових колах ця проблематика актуалізується значно пізніше, хоч у процесі дослідження кураторства багато питань, безумовно, є актуальними і для нашого суспільства.

На сьогодні існує ряд досліджень кураторства на пострадянському прототипі: дисертація докторки культурології Бірюкової М. В. «Еволюція кураторських проектів другої половини XX века в контексте теории и философии культуры» [Бірюкова, 2017], дисертації кандидатів мистецтвознавства Дьомкіної Д. В. «Кураторство и художественный проект в системе современного искусства» [Дьомкіна, 2012], Костриця Ф. А. «Репрезентация современного искусства в музее. Теоретические и практические аспекты» [Костриц, 2009], Прилашкевич О. Є. «Кураторство в современной художественной практике» [Прилашкевич, 2009] та Єлизавети Герман «Кураторська практика в сучасному мистецтві. Світовий досвід та український контекст» [Герман, 2016]. Західні дослідження кураторських практик представлені у статті наступними дослідженнями: дисертація Пола О'Нілла «The culture of curating and the curating of culture(s)» [O'Neill, 2007], робота Майкла Баскара «Принцип кураторства. Роль вибору в епоху переизбытка» [Баскар, 2017], «Пути кураторства» Ганса-Ульриха Обриста [Обрист, 2016] та робота Брайана О'Доггерті «Внутри белого куба. Идеология галерейного пространства» [O'Doghererty, 2015]. Не зважаючи на достатню поширеність проблеми кураторства у дослідженнях, широта і значення

цього явища в сучасній системі мистецтва поки не мають адекватного відображення в дослідницькій практиці.

Виклад основного матеріалу та отриманих наукових результатів дослідження. Пол О'Нілл у своїй роботі «Культура кураторства и кураторство культур(ы)» зазначає, що сьогодні кураторство є повністю визнаним способом самопрезентації в полі сучасного мистецтва, де групова виставка утворює найважливіший простір для самостійної артикуляції – простір, який куратори і художники використовують як засіб комунікації і жанр художнього виробництва [О'Нілл, 2015, с. 15]. Таке значення поняття «кураторство» набуло не так давно. Його витoki лежать в латинському слові «curare» – піклуватися. Саме сенс «опіки» став провідним в походженні музейних і галерейних кураторів, історія появи котрих відсилає нас до XVI-XVII століття, коли багаті колекціонери збирали власні «кабінети рідкостей» («кунсткамери» або німецькою «Wunderkammer»). Відбір та нагляд (піклування) за цими колекціями став повноцінною роботою. Згодом таких зібрань стало надто багато, а систематизувати, зберігати та наглядати за ними стало доволі складно. Незважаючи на це, довгий час музеї представляли собою безсистемні зібрання артефактів перемішаних між собою приватних колекцій.

Такий стан справ наприкінці XVIII століття змінив директор Лувру Домінік Виван, коли вирішив систематизувати колекцію музею в хронологічному порядку і розділити її за національними школами. Таким чином він запропонував нове осмислення розвитку мистецтва в часі і просторі, склавши історію візуального мистецтва та визначивши політику музейного кураторства на все XIX століття. З цього моменту кураторство перестає бути лише «піклуванням» про зібрані експонати, воно набуває нового значення – стає процесом відбору та систематизації тих чи інших об'єктів, з метою розповіді історію.

Починаючи з 1920-х років спостерігається поступовий перехід від ролі «куратора як зберігача», що працює з колекціями поза увагою громадськості, до ролі куди більш важливої та широкомасштабної [О'Нілл, 2015, с. 19]. Разом з цим відбувається ще одна важлива зміна – трансформування музею в продовження суспільного життя [О'Нілл, 2015, с. 25]. На початку XX століття керівництво низки впливових музеїв поклало початок новаторським показам за участі художників, дизайнерів й архітекторів, перетворивши музей зі сховища мистецтва, що відноситься лише до минулого, в місце для виставок – демонстрації сучасного мистецтва. Таким чином, виставковий простір стає головним контекстом й основним медіумом для реалізації твору мистецтва та водночас місцем, в якому цей твір адаптується і змінюється відповідно до контексту кожної конкретної виставки [Calderoni, p.66-70]. Цей перехід безумовно пов'язаний з революційною роботою Марселя Дюшана «Фонтан», з якої почався концептуалістський період в мистецтві. З цього моменту саме відбір, систематизація та концептуалізація стають головними у презентації мистецтва.

Наступна важлива зміна у роботі куратора відбулась наприкінці 1960-х років, коли з'явилися організатори виставок сучасного мистецтва, що діяли незалежно від посад в музеях. На зміну пануючому поняттю професійного музейного куратора прийшло уявлення про більш незалежну практику, що вписувалась в загальну зміну розуміння виробництва та медіації мистецтва. Незабаром з'явилися і нові визначення – *Ausstellungsmacher* німецькою і *faiseur d'expositions* французькою – для позначення фігури інтелектуала, що розвертає свою діяльність на противагу музею [О'Нілл, 2015, с. 26], створює великі незалежні виставки сучасного мистецтва, через які впливає на суспільну думку. Брюс Альтшулер стверджував, що цей значний момент у виставковій історії XX століття став початком «світу продвинутих виставок» і «появи куратора як творця» [Altshuler, p. 236].

До початку 1970-х роль творця виставки зазнала значних змін: тепер вона позначала широку організаторську і дискурсивну практику. Кураторство стало включати в себе різні фактори, які могли вже не бути безпосередньо пов'язані з показом витворів мистецтва, наприклад виробництво знань або розвиток культурних обмінів, які формують інші форми залучення мистецтва. Пізніше Ірит Рогофф назвала це «можливістю конструювання виставкової діяльності за допомогою низки принципів і можливостей» [Rogoff, p. 132]. Тобто відбулось зміщення акценту з виробництва мистецтва на його конструювання і медіацію, що призвело до видимості індивідуальної діяльності куратора.

Таким чином у 1990-ті стають кульмінацією, коли число великомасштабних виставок різко зростає, а фігура куратора виходить на передній план у дискусіях про мистецтво, інтернаціоналізм і пов'язані з ними дискурси.

Отже, за два століття фігура куратора перетворилася зі зберігача та доглядача колекцій, що скромно тримався в тіні, на «організатора й арбітра смаку, незалежного цілеспрямованого практика», який відтепер займає куди більш центральне місце в світі сучасного мистецтва [О'Ніл, 2015, с. 7]. В свою чергу сучасну практику кураторства слід розуміти як нещодавно сформоване поле діяльності, яке докорінно відрізняється від попередніх йому форм кураторства.

Проаналізувавши появу й первинний сенс поняття «куратор» та його трансформацію в історичній перспективі, ми розглянули це поняття лише в просторі мистецтва, яке за думкою Майкла Баскара належить до експліцитного (явного) кураторства. В своїй книзі «Принцип кураторства. Роль вибору в епоху переизбытка» Баскар демонструє необхідність та універсальність принципу кураторства у ХХІ столітті, який починався з мистецтва і музеїв, належав сфері культури, але потім поширився на інтернет й перестав обмежуватися лише «світом мистецтва» (поняття А. Данто). І саме в інтернеті, а не в сфері культури, кураторство набуло глобального масштабу.

Різні культурні перетворення кінця ХХ – початку ХХІ століття спричинили появу «Великого розриву», після якого виникла нова, постцифрова епоха інформаційного різномайття. Найголовніше бажання людини цієї доби – жага простоти, а експертні знання та навички стають новою валютою [Баскар, с. 23-24]. Отже, Майкл Баскар стверджує, що «кураторство стало тут (в інтернеті – прим. авт.) способом пробратися через трясовину контенту» [Баскар, с. 87].

Він розуміє під кураторством – створення цінності, завдяки відбору та систематизації [Баскар, с. 94]. Баскар вважає, що фактори кураторського підходу вийшли далеко за межі тієї сфери, в якій спочатку виникли. Він виділяє чотири сфери, які ми куруємо: 1) дані; 2) житло; 3) репутація («Інтернет - репутаційне мінне поле, на якому нам доводиться конструювати свій образ») та 4) держава [7, с. 208-209].

В своїй книзі Баскар наводить багато прикладів, як кураторський принцип працює в економічній сфері (в якості неявного, імпліцитного кураторства). Його використовують в мережі супермаркетів для збільшення прибутків, на різних сайтах та додатках, наприклад в App Store, задля пропонування споживачам саме того, чого вони хочуть, і навіть того, чого вони ще самі не знають, що прагнуть отримати. Усі ці «ТОП-10» книг чи фільмів, або добірки «найкращих романтичних комедій» чи «100 книг, які необхідно прочитати кожній людині» у ХХІ столітті отримали величезну популярність, бо ми живемо в добу інформаційного перенавантаження. Саме кураторський принцип вирішує, на думку Баскара, «проблеми інформаційного перенасичення» [Баскар, с. 22], і з ним неможна не погодитись.

Аналізуючи використання принципу кураторства в різних сферах діяльності Майкл Баскар робить висновок, що існує явне, експліцитне та неявне, імпліцитне кураторство. Під експліцитним кураторством він розуміє кураторську роботу в арт-галереях, на бієнале та в музеях. До цієї ж категорії відносить кураторство в столицях світової моди і технологій, коли знаменитості курують стрічки в Instagram, модні блоги або навіть «курування» власного плей-листа. На думку Баскара: «експліцитне кураторство балансує між новими формами створення цінності і сходженням в пучину дурниці, чого вже там» [Баскар, с. 193]. Імпліцитним кураторством Баскар називає неявний процес, коли принципи відбору й організації потихеньку перебудовують роботу цілих галузей [Баскар, с. 194].

Отже, імпліцитне кураторство працює на макро-рівні, а експліцитне – на мікро-рівні. В даній статті ми сконцентруємо нашу увагу на експліцитному кураторстві, адже нас цікавить кураторський принцип, котрий в ХХІ столітті стає універсальним та необхідним методом презентації відібраної та впорядкованої інформації, яка має на меті вирішення поставленої проблеми. Саме куратори в добу інформаційного перенавантаження працюють з цим потоком інформації. Вони обробляють його, систематизують, впорядковують, концептуалізують та презентують публіці, стаючи при цьому ліквідаторами проблеми інформаційного перенасичення [Кутенко, 2021].

Проаналізувавши запропоновані Майклом Баскаром приклади експліцитного кураторства, ми прагнемо звернути увагу на особливості застосування цього принципу.

Ганс-Ульріх Обрист у своїй роботі «Пути кураторства» виділяє чотири функції кураторства в системі мистецтва. Перша – це збереження мистецтва, що є частиною національного надбання, яке розповідає історію країни. Друга – відбір нових робіт, розширення музейних колекцій – процес, що передбачає відповідальність за національну спадщину, яке надається цим музеєм. Третя функція – поповнення історії мистецтва. Наукові дослідження

предметів колекції заохочують куратора поширити знання сучасними йому способами не гірше університетських професорів, тобто третя функція – це тобто поширення інформації про нові дослідження. І, нарешті, четверта – безпосередня підготовка виставок: організація експозиції предметів мистецтва на стінах музеїв та галерей [Обрист, с. 29].

Проаналізувавши визначені Гансом-Ульрихом Обристом функції кураторства, можна зробити припущення, що саме за допомогою кураторського принципу формується культурний архів та створюється візуальна історія мистецтва. На думку Майкла Баскара принцип кураторства реалізується за допомогою скорочення, конкретизації, спрощення та категоризації інформації.

Проаналізувавши різні сучасні підходи до виокремлення функцій кураторства, сформулюємо власне визначення кураторства як принципу відбору, систематизації та презентації відповідно до визначеної концепції / образу певного конструкту (магазину, особистості, плейлиста тощо). Зазначимо, що існують окремо методи класифікації і відбору за певними конкретним об'єктивними ознаками, що називаються просто систематизацією даних і є частиною кураторства як принципу, але не обмежує це поняття.

Розглядаючи експліцитне (явне) кураторство (за теорією Баскара), його можна умовно поділити на дві категорії.

1) **Кураторство як медіація**, тобто презентація висловлювання, збірного образу / конструкту, який транслює певні цінності, вбудовуючись в існуючу систему цінностей і категорій та визначаючи свій вектор діяльності. Люди, що розділяють ті ж самі цінності, які відносять себе до тих самих категорій, стають споживачами даного «бренду». Концепція бренду використовується в визначенні Жана Бодрійяра: «бренд» – це пусте, що означає, тобто симулякр [Бодрійяр, 2001]. Пропонуємо умовно поділити «брендів» на два види.

- Персоналізований / персоніфікований (від лат. *persona* «обличчя» + *facio* «роблю»; уособлення) з прив'язкою до суб'єкта – наприклад, бренд Кім Кардашьян, Коко Шанель тощо. Сюди ж можна віднести «кураторів» сторінки Instagram знаменитостей, які ретельно займаються відбором реклами і створюють контенту, який презентувати цінностям і смаку, що транслює сама знаменитість.

- Неперсоналізовані без прив'язки до конкретного суб'єкта – прикладом є бренди, що транслюють певний спосіб життя і світогляду через ціннісний категорії.

До такого виду кураторського принципу слід віднести і презентацію висловлювання художника, коли куратор виступає його медіумом та допомагає художнику бути правильно почутим. За словами Лоуренса Вейнера, структура діяльності кураторів полягала в їх здатності належним чином показати (а значить і зрозуміти) певний корпус робіт, аналогів котрих раніше не існувало [О'Нілл, 2015, с. 38].

Отже, перший вид експліцитного кураторства – це принцип презентації інформації, певна медіація вже існуючого висловлювання: процес відбору відповідних елементів, що презентують певний образ-конструкт («бренд»).

2) **Кураторство як акт творчості** має на меті створити нове висловлювання. Дебора Мейерс визначає куратора як творця «нових одиниць» та «нових істин», а дієслово «курувати» як практику конструювання наративів через співвідношення між творами [Фукс за Meijers, с.18]. Такий тип кураторського принципу можливий лише в сфері творчості, адже за твердженням Кестлера, творчість виникає з синтезу існуючих ідей, в результаті зміни оптики, коли на звичні речі починають дивитися по-новому [Баскар, с. 68].

Отже, з кінця 1980-х відбувається зсув парадигми, на зламі якої виникають «куратори-творці», які, в нашому розумінні, є уособленням кураторського принципу як акту творчості. Згідно класифікації видів кураторської практики Олени Прилашкевич існують чотири види: куратор-медіатор, куратор-продюсер, куратор-експозиціонер, куратор-творець [Прилашкевич, 2009]. Згідно з нашим розділенням кураторського принципу на дві категорії, можна припустити, що три види з класифікації Прилашкевич: куратор-медіатор, куратор-продюсер, куратор-експозиціонер – відносяться до першого принципу як медіації, а куратор-творець – до кураторства як акту творчості.

Проаналізувавши кураторський принцип з різних точок зору, важливо підкреслити, що в обох випадках, кураторський принцип артикулює висловлювання, через презентацію інформації, та вводить його в дискурсивне поле. Пол О'Нілл зазначає, що виставки, яку б форму вони не мали, і супровідні дискусії окреслюють місце, де інформація та ідеї про мистецтво реалізуються, зберігаються і передаються далі [О'Нілл, 2015, с. 74].

Ще один важливий аспект кураторського принципу – це переклад висловлювання з візуальної мови на вербальну, тобто написання кураторських текстів, концепцій та створення каталогу, як інструменту документування. Саме каталог «служить репрезентаційною формою медіації та гарантує продовження життя виставки після події, дозволяючи кураторам продемонструвати інтелектуальну позицію, яка прояснює їх кураторське зусилля в цілому» [Фергусон, цит за. Townsend, 2003].

Таким чином, ми бачимо як в 1990-ті виникає «нова кураторська риторика флексибільності (гнучкості), взаємодії, трансформативності, інтерсуб'єктивності, контекстуальності, співпраці та гібридності. Ця риторика простежується в мережах художників-кураторів, стурбованих тим, як роботи можуть бути перетворені концепцією виставки» [О'Нілл, 2015, с. 178].

Висновки. За два століття фігура куратора перетворилася зі зберігача та доглядача колекцій на організатора й арбітра смаку, незалежного цілеспрямованого практика, який відтепер займає куди більш центральне місце в світі сучасного мистецтва. В свою чергу сучасну практику кураторства слід розуміти як нещодавно сформоване поле діяльності, яке докорінно відрізняється від попередніх йому форм кураторства. В ХХІ столітті принцип кураторства стає універсальним та необхідним методом презентації відібраної та впорядкованої інформації, яка має на меті вирішення поставленої проблеми. Саме куратори в добу інформаційного перенавантаження працюють з цим потоком інформації: обробляють його, систематизують, впорядковують, концептуалізують та презентують публіці, стаючи при цьому ліквідаторами проблеми інформаційного перенасичення.

Розглядаючи експліцитне кураторство (за теорією Баскара), ми пропонуємо поділити його на дві категорії. Принцип кураторства як медіація – презентація інформації (вже існуючого висловлювання), що включає процес відбору відповідних елементів, що презентують певний образ-конструкт («бренд»). Принцип кураторства як акту творчості – створення нового висловлювання, «нових одиниць» та «нових істин», який включає практику конструювання наративів через співвідношення між творами. Проаналізувавши обидві категорії запропонованого нами розділення кураторського принципу, ми визначили, що в обох випадках, кураторський принцип: 1) артикулює висловлювання, через презентацію інформації, та вводить його в дискурсивне поле; 2) перекладає висловлювання з візуальної мови на вербальну, тобто передбачає написання кураторських текстів, концепцій та створення каталогу, як інструменту документування. Спираючись на наше припущення (зроблене на основні аналізу функції кураторства, визначених Гансом Ульрихом-Ористом) – формування культурного архіву та створення візуальної історії мистецтва відбувається за допомогою кураторського принципу, ми висуваємо наступну гіпотезу: кураторський принцип організовує простір для презентації культурного архіву.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Bilbao Yarto, Ana Edurne. Micro-Curating: The Role of SVAOs (Small Visual Arts Organisations) in the History of Exhibition-Making. Notebook for Art, Theory and Related Zones. 2018. pp. 118-138. ISSN 1802-8918 [Електронний ресурс] URL: <https://eprints.whiterose.ac.uk/156506/1/final.pdf>

Bruce Altshuler. The AvantGarde in Exhibition: New Art in the 20th Century. New York: Abrams, 1994.

Irene Calderoni. «Creating Shows: Some Notes on Exhibition Aesthetics at the End of the Sixties» in Paul O'Neill, ed., Curating Subjects. London: Open Editions; Amsterdam: De Appel, 2007.

Irit Rogoff. «Smuggling: A Curatorial Model», in Under Construction: Perspectives on Institutional Practice. Cologne: Walther König, 2006.

Paul O'Neill. The culture of curating and the curating of culture(s): the development of contemporary curatorial discourse in Europe and North America since 1987. PhD thesis, Middlesex University. 2007. [Thesis] Final accepted version (with author's formatting) [Електронний ресурс] URL: <https://eprints.mdx.ac.uk/10763/1/568395.pdf#2>

Oprea Corina. The end of the curator: on curatorial acts as collective production of knowledge. Loughborough University. 2017. Thesis. [Електронний ресурс] URL: <https://hdl.handle.net/2134/25605>

Баскар Майкл. Принцип кураторства. Роль вибору в епоху переизбытка / М. Баскар. – Москва : Ад Маргинем Пресс, 2017. 360 с.

Бирюкова М. В. Эволюция кураторских проектов второй половины XX века в контексте теории и философии культуры : автореф. дис. ... д-ра культурологии / М. В. Бирюкова. Санкт-Петербург, 2017. 304 с.

Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр (Пер. с фр. и сопроводительная статья С. Зенкина). — М.: «Рудомино», 2001. 219 с.

Бодрийяр Ж. Симулякри и симуляції [Електроний ресурс]/ Ж. Бодрийяр. Режим доступу: <http://exsistencia.livejournal.com/>

Брюс Фергусон цит. по його «Основному адресу» під час Міжнародного кураторського саміта Banff 2000 у Banff Centre, 24 серпня 2000: in Melanie Townsend, «The Troubles with Curating», in Townsend, ed., *Beyond the Box: Diverging Curatorial Practices* (Banff, Canada: Banff Centre Press, 2003)

Герман Є. С. Кураторська практика в сучасному мистецтві. Світовий досвід та український контекст : дис. канд. мистецтвознавства : / Герман Єлизавета Сергіївна. Київ, 2016. 309 с.

Дёмкина Д. В. Кураторство и художественный проект в системе современного искусства : автореф. дис. ... канд. искусствоведения / Д. В. Дёмкина. Барнаул, 2012. 155 с.

Костриц Ф. А. Репрезентация современного искусства в музее. Теоретические и практические аспекты : автореф. дис. ... канд. искусствоведения / Ф. А. Костриц. Санкт-Петербург, 2009. 197 с.

Кутенко О. С. Феномен кураторства: презентація інформації в XXI ст. *Матеріали міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів XVII Харківські студентські філософські читання: до 100 річниці публікації «Логіко-філософського трактату» Л. Й. Й. Вітгенштайна*. 2021.

О’Доггерти Брайан. Внутри белого куба. Идеология галерейного пространства – Москва : Ад Маргинем Пресс, 2015. 144 с. : ил.

О’Нил Пол. Культура кураторства и кураторство культур(ы). – Москва : Ад Маргинем Пресс, 2015. 272 с. : ил.

Обрист Ханс Ульрих. Пути кураторства. Москва : Ад Маргинем Пресс, 2016. (Garage pro). 160 с.

Прилашкевич Е. Е. Кураторство в современной художественной практике : автореф. дис. ... канд. искусствоведения / Е. Е. Прилашкевич. Санкт-Петербург, 2009. 240 с.

Руди Фукс цит. по интервью 1983 года: Debora J. Meijers, «The Museum and the Ahistorical Exhibition» in Greenberg, Ferguson, and Naire, *Thinking about Exhibition*

Тяглина Ю. С., Кутенко О.С. Трансфігурація репрезентації мистецтва: пошук нових форматів у світі ізоляції / *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Серія «Теорія культури і філософія науки»*. Випуск 61, 2020, DOAJ: <https://doaj.org/toc/2306-6687?source>

REFERENCES

Yarto, Bilbao, Edurne, Ana. (2018) Micro-Curating : The Role of SVAOs (Small Visual Arts Organisations) in the History of Exhibition-Making. *Notebook for Art, Theory and Related Zones*. pp. 118-138. ISSN 1802-8918 [Electronic resource] Retrieved from: <https://eprints.whiterose.ac.uk/156506/1/final.pdf>

Altshuler, Bruce. (1994). *The AvantGarde in Exhibition: New Art in the 20th Century*. New York: Abrams,

Calderoni, Irene. (2007) «Creating Shows: Some Notes on Exhibition Aesthetics at the End of the Sixties» in Paul O’Neill, ed., *Curating Subjects*. London: Open Editions; Amsterdam: De Appel.

Rogoff, Irene. (2006). «Smuggling: A Curatorial Model», in *Under Construction: Perspectives on Institutional Practice*. Cologne: Walther König.

O’Neill, Paul. (2007). The culture of curating and the curating of culture(s): the development of contemporary curatorial discourse in Europe and North America since 1987. PhD thesis, Middlesex University. [Thesis] Final accepted version (with author’s formatting) . [Electronic resource] Retrieved from: <https://eprints.mdx.ac.uk/10763/1/568395.pdf#2>

Oprea, Corina. (2017). The end of the curator: on curatorial acts as collective production of knowledge. Loughborough University. Thesis. . [Electronic resource] Retrieved from: <https://hdl.handle.net/2134/25605>

Bascar, Michael. (2017). The principle of curation. The role of choice in the era of excess / M. Baskar. Moscow: Hell Marhynem Press, 360 pp. (In Russian).

- Biryukova, M.V. (2017). Evolution of curatorial projects of the second half of the twentieth century in the context of the theory and philosophy of culture: author's ref. dis. ... Dr. of Cultural Studies / MV Biryukova. Saint-Petersburg, 304 p. (In Russian)
- Baudrillard, J. (2001). The System of Things / J. Baudrillard (Translated from the French and an accompanying article by S. Zenkin). - M.: «Rudomino», 219 p. (In Russian).
- Baudrillard, J. Simulacra and simulations [Electronic resource] / J. Baudrillard. [Electronic resource] Retrieved from: <http://exsistencia.livejournal.com/> (In Russian).
- Bruce Ferguson was quoted at his "Main Address" during the Banff 2000 International Curatorial Summit y Banff Center, August 24, 2000: in Melanie Townsend, «The Troubles with Curating», in Townsend, ed., Beyond the Box: Diverging Curatorial Practices (Banff, Canada: Banff Centre Press, 2003)
- Herman, E.S. (2016). Curatorial practice in contemporary art. World experience and Ukrainian context: dis. Cand. of Art History: / Herman Elizaveta Serhiivna .Kyiv. 309 p. (In Ukrainian).
- Demkina, D.V. (2012). Curation and art project in the system of contemporary art: author's ref. dis. ... cand. art history / DV Demkina. Barnaul, 155 p. (In Russian).
- Kostritz, F.A. (2009). Representation of contemporary art in the museum. Theoretical and practical aspects: author's ref. dis. ... cand. art history / FA Kostritz. Saint-Petersburg. 197 p. (In Russian).
- Kutenko, O.S. (2021). The phenomenon of curation: presentation of information in the XXI century. *Proceedings of the International Scientific Conference of Students and Postgraduates XVII Kharkiv Student Philosophical Readings: to the 100th Anniversary of the Publication of the Logical and Philosophical Treatise L.Y. AND. Wittgenstein.* (In Ukrainian).
- O'Dogerty, Brian (2015). Inside the white cube. The ideology of gallery space - Moscow: Hell Margin Press. 144 p. : ill.
- O'Neill, Paul. (2015). Curation culture and culture curation (s). Москва: Ад Маргинем Пресс. 272 с. (In Russian).
- Obrist, Hans Ulrich. (2016). Ways of curation. - Moscow: Hell Marhynem Press. (Garage pro). 160 p. (In Russian).
- Prilashkevich, E.E. (2009). Curatorship in modern artistic practice: author. dis. ... Cand. art history / E.E. Prilashkevich. St. Petersburg. 240 p. (In Russian).
- Rudy Fuchs cit. from 1983 interview: Debora J. Meijers, «The Museum and the Ahistorical Exhibition» in Greenberg, Ferguson, and Naire, Thinking about Exhibition
- Tahlina, Y.S., Kutenko, O.S. (2020). Transfiguration of art representation: search for new formats in the world of isolation / *Journal of VN Kharkiv National University Karazina Series "Theory of Culture and Philosophy of Science"* Issue 61. DOAJ: <https://doaj.org/toc/2306-6687?source> (In Ukrainian).